

DET TIDLIGE FORAARS MACRO- LEPIDOPTERA

AF

LÆRER A. J. NIELSEN.

Jeg havde i Aarene 1895—97 Lejlighed til at gøre mig bekendt med Sommerfuglefaunaen i Otterup paa Nordfyen. Beliggende paa »Sletten« i en flad, skovløs Egn, kun med de evindelige, af kedelige Popler bestaaende levende Hegn skulde Stedet synes lidet skikket til at give gode Resultater for en Samler. Naar man imidlertid fik set sig lidt om, forsvandt Ensformigheden. Store Mosedrag, rige paa Pil, Rør og Dunhammer, strækker sig vidt fra Odensefjorden forbi Otterup helt op til Fyens Nordspids ved Einsidelsborg. Kysten med dens særegne Flora er i vid Udstrækning kun en god Mils Vej borte, ligesom Hofmangave med den derved beliggende, smalle, c. 1 Mil lange Halvø Hals, hvis Spids danner den ene Side af Indløbet, det saakaldte »Gab«, til Odensefjorden. Halvøen er bevokset med forkrøblet Fyrreskov, Lyng og Enebær; Fjorden selv har vidtstrakte, inddæmmede, halv moseagtige Arealer paa Otterupsiden. Af Skove, i omtrent en Mils Afstand, findes der i Nærheden af Østrupgaard en langstrakt Skovstrækning under forskellige Navne (Lindeskov o. a.), bestaaende særlig af Eg med en ypperlig Underskov af Pil, El, Hassel og Tjørn; »Bederslev Dale«, en mindre Granskov, isprængt med Fyr, paa et ufrugtbart, tørt Bakkestrøg, samt Skovene ved Einsidelsborg, bestaaende af Løv- og Naaletræer med fremtrædende Egebestanddel.

Jeg har haft bedst Lejlighed til at gøre mine Iagt-

tagelser der ved Foraarstid, og jeg vil derfor indskrænke mig til kun at omtale Fangsten paa Pilerakler, hvor man i sene Aftener i de mørke Moser eller Skove træffer de fleste af Aarstidens Dyr, tiltrukne af de sødtduftende Rakler, ofte i overvældende Mængde. Særlig var det da Lindeskov, jeg besøgte paa mine Ekskursioner i de to sidste Aar, efter at Otterup Mose, der i Forvejen var undersøgt af Hr. Dyrslæge Grill, havde faaet en sidste Afbankning i 95. Paa Pilerakler var der dér taget adskillige *Tæniocampa*-Arter, deriblandt *T. opima* Hb. i flere Stkr., samt *Pachnobia rubricosa* F. (talrig) og *Cucullia chamomillæ* Schiff. I 1895 tog jeg der et Stk. af *Panolis piniperda* Panz. paa Pilerakler (for saa vidt interessant, som der er en Mils Afstand til nærmeste Fyrreskov, Bederslev Dale, hvor jeg iøvrigt senere har taget Larven), flere Stkr. af *opima* samt andre Arter af *Tæniocampa*-Slægten, dog kun de almindelige (*gothica* L., *gracilis* F., *incerta* Hfn.; af *pulverulenta* Esp. kun et enkelt Ekspl., *stabilis* View. manglede ganske).

Bedre Udbytte gav Lindeskov de to følgende Aar. Een Gang havde jeg foretaget en Ekskursion dertil i 95, men havde ingenting faaet, vel nærmest, fordi jeg var kommen for sent af Sted, og Raklerne paa de allerfleste Træer og Buske allerede var visnede. I Mosen stod de i fuldt Flor, men Blomstringstiden i Skoven var indtraadt c. 14 Dage tidligere. I det milde Foraar 96 saa jeg allerede de sidste Dage i Marts Ugler sværme om enkelte nysudsprungne Rakler, og i første Halvdel af April fik jeg Størsteparten af mit Udbytte. Der viste sig at være ikke faa af *Tæniocampa miniosa* F.; *T. populeti* Tr. forekom talrig, og af *T. pulverulenta* og *stabilis* vringlede der. Derimod optraadte her kun sparsomt de i Mosen almindelige Dyr, *T. gothica*, *gracilis* og *incerta* samt *P. rubricosa*. Af *T. opima* tog jeg ogsaa her et Stk. ligesom ogsaa et af *Pachnobia leucographa* Hb., og desuden af overvintrede *Calocampa exoleta* L., *Orrhodia vaccinii* L., *Scopelosoma satellitia* L. En Forsommer-ekskursion gav en Del Larver af *T. miniosa*.

I 97 havde jeg kun den korte Paaskeferie til min

Raadighed, og der blev derfor kun Tid til enkelte Ekskursioner til Lindeskov samt en enkelt til Bederslev Dale. I Lindeskov lagde jeg Mærke til, at *T. populeti* i Modsætning til det forrige Aar kun var sparsomt til Stede, hvorimod *T. miniosa* nu fandtes i større Mængde. I øvrigt tog jeg kun eet Stk. til af *P. leucographa*. I Bederslev Dale havde jeg ventet at træffe *P. piniperda*, men blev i den Henseende skuffet; maaske var det for tidligt. Derimod tog jeg ogsaa her et Stk. af *T. opima*, der altsaa synes at være udbredt over hele Nordfyen, *T. gothica* og *stabilis* (faa), *incerta* og *P. rubricosa* (i større Antal). Et Stk. af *Calocampa vetusta* Hb., hvilken Art jeg forgæves havde ventet at træffe i Otterup Mose, da den ved Efteraarstid var tagen i Antal af Hr. Grill paa Sukkerlokning i hans Have i Otterup, tog jeg her. Endelig traf jeg paa Raklerne en lille Maaler, *Eupithecia lanceata* Hb., om hvilken jeg hidtil ikke havde vidst, at den søgte hertil.

Alle før nævnte Dyr er tagne, sugende paa Pilerakler. Hvad angaar *Scotosia badiata* Hb. og *Cidaria suffumata* Hb., som ogsaa kan træffes paa blomstrende Rakler, da har jeg ikke set dem der, skønt jeg har taget begge Arter i Otterup. *Brotolomia meticulosa* L., der som overvintret ligeledes skal gaa paa Rakler, har jeg heller ikke taget der. *Calocampa solidaginis* Hb., der i Efteraaret 96 blev fanget i Antal af Hr. Grill paa Sukkerlokning i hans Have, saa jeg ikke paa Rakler i Foraaret 97. Desværre har der ikke i Efteraaret 97 været Lejlighed til at undersøge, hvorvidt den stadig skulde findes paa Egnen, ganske vist højst usandsynligt, da Larvens Næringsplante, *Vaccinium Vitis-idea*, ikke findes i vid Omkreds. Den maatte saa have andre (*Solidago*?). Men rimeligvis skyldes dens Tilstedeværelse der et Træk, hvad der ogsaa støttes ved, at den kun viste sig faa Aftener i Rad.

Orrhodia erythrocephala F. og *rubiginea* W. V. har jeg ikke set, saa lidt som *Xylocampa Areola* Esp., og hermed (maaske ogsaa *Scoliopteryx libatrix* L.) er vistnok Rækken af Dyr, som her i Landet søge til blomstrende Pilerakler, udfyldt.

Som kort Resumé kan der altsaa efter mine Erfaringer siges, at *Tæniocampa miniosa*, *populeti*, *pulverulenta*, *stabilis* og *Pachnobia leucographa* samt *Eupithecia lanceata* (paa dertil egnede Steder) udelukkende eller hovedsagelig forekommer i Skove med normal Udvikling i første Halvdel eller Midten af April, *T. gracilis*, *incerta* og *gothica* hovedsagelig i Moser med Udvikling i sidste Halvdel af Maanedens. *T. opima* og *P. rubricosa* kan træffes baade paa tørre og vaade Steder, i Moser som i Skove. Kun hvor Moser og Skove støder sammen, kan man vente at træffe alle Arter af disse Slægter.

Man gør bedst i at slaa sig sammen om en saadan Tur, to eller bedre tre, ja selv til fire kan der, særlig under ugunstige Forhold, være Arbejde. Det er ikke saa lidt, man maa føre med sig til Turen, naar Fangsten skal drives rationelt. Jeg plejer paa mine Ture foruden af Giftglas at betjene mig af en Lygte (en alm. Cyclelygte med Brændglas) samt et stort Stykke hvidt Tøj, et Lagen eller endnu bedre et stort Sejl, hvilket sidste man ganske vist ikke saa let kan transportere, men som jeg i Lindeskov havde Lejlighed til at bruge, da min Medhjælper, der bor i Skoven, var i Besiddelse af et saadant. Sejlet bruges til at brede ud under Piletræerne. Drejer det sig nu om Fangst i Moser, hvor de færreste Pile naar stort over Mandshøjde, kan Sejlet til Nød undværes, idet de fleste Rakler kan undersøges ved Lygtelyset alene; dog vil det i mange Tilfælde være til Nytte, idet i en rigt blomstrende Busk mange Dyr let vil kunne undgaa Opmærksomheden, ligesom man vil være afskaaren fra at undersøge de højere siddende Rakler, der ikke godt kan bøjes ned, da Dyrene ved den mindste usædvanlige Rystelse lader sig falde ned paa Jorden og dér er meget vanskelige at opdage. I en Skov derimod, hvor i alt Fald mange Pile som Træer naar en antagelig Højde, er Sejlet absolut nødvendigt.

Det Sted, man vil undersøge, maa være godt kendt i Forvejen. Er det altsaa et nyt Sted, man har udvalgt sig, maa man være der noget før Solnedgang for at orientere

sig og markere de Træer og Buske, helst i en større Omkreds, man vil undersøge. Kender man derimod Stedet nøje, hvert Træ, hver Busk, saa man selv i temmelig betydeligt Mærke ved Lygtelyset kan finde dem (hvad der dog undertiden kan være vanskeligt nok), behøver man ikke at indfinde sig før henad Skumringens Ophør, da Dyrene i denne jo nok flyver, men endnu ikke er faldne til Ro paa Raklerne. Man breder da først Sejlet ud under Busken, for at intet, opskræmmet af Lygtelyset eller tilfældige Stød, skal undslippe; er det en lav Busk, man har for, undersøger man den derpaa med Lygten for muligvis at finde Maalere (*Ortholitha badiata*, *Cidaria suffumata*, *Eupithecia lanceata*), der ved Rystelsen ellers vilde flyve deres Vej. I denne Sammenhæng kan ogsaa noteres *Cucullia chamomillæ*, der maa tages paa samme Maade. Alt det øvrige kan man godt gemme til den paafølgende, kraftige Rystning af Busken, der lader alle øvrige Noctuider falde ned paa Sejlet, hvor Dyrene da, i alt Fald for en Tid, ligger som døde eller sidder aldeles rolige, kun med dirrende Vinger; alene *Orrhodia vaccinii* (maaske ogsaa de øvrige Arter af samme Slægt) har en vis Tilbøjelighed til at kravle sin Vej. Men ingen finder foreløbig paa at flyve, og man kan i Ro og Mag undersøge Udbyttet, tage, hvad man har Brug for, og ryste Resten ud igen. Man ser, at dette er betydelig nemmere end en møjsommelig Undersøgelse af de enkelte Rakler, og man udvinder betydelig mere.

Staar man foran høje Buske eller Træer, er Sejlet den eneste Udvej, og det gælder naturligvis her, at jo større det er, des bedre. Og man maa absolut ikke forsømme de højere Træer; jeg kan af egen Erfaring paapege, at f. Eks. *T. populeti* i hvert Fald i Lindeskov (andetsteds har jeg ikke taget den) næsten udelukkende søger højtsiddende Pilerakler og kun sjældent træffes paa lave Buske; derimod synes *T. miniosa* med Forkærlighed at søge disse.

Ganske vist kan Forholdene undertiden besværliggøre Sejlets Brug. I tæt Krat f. Eks. kan man ikke faa det bredt ud. Enten kan man saa her bruge et mindre Lagen,

eller bedre holder to af Deltagerne Sejlet stramt op oven over Krattet, hvis dette ikke har nogen større Højde; en tredje besøger Afrystningen af Træet og Belysningen af Sejlet, medens den fjerde varetager Sorteringen. Saaledes gaar det ogsaa nemmest, selv hvor Underbunden er god; her kan man naturligvis nøjes med at være tre eller to. Derimod kommer man ingen Vegne, naar man er alene; man skal selv besørge Udbredning og Afrystning, holde Lygte og bruge Giftglas paa samme Tid, for ikke at tale om, at Ensomhedsfølelsen kan paatrænge sig en stærkere under disse Forhold. Er man ihærdig og ikke kan faa Selskab (hvortil kan bemærkes, at Deltagerne ikke behøver at være entomologisk interesserede, men kun disciplinerede), kan det jo nok lade sig gøre, naar man medfører en Stang med Spids forneden til at befæste i Jorden og indrettet til at fastgøre Lygten paa.

Men er man flere, gaar Arbejdet lettere fra Haanden. Og foretager man sine Ekskursioner paa en passende Tid og er forsynet med det nødvendige Tilbehør, skal Udbyttet nok vise sig at overstige Forventningerne, ligesom Forholdene paa denne Tid af Aaret sikkert vil udøve deres særegne Tiltrækning.
